

Noua Economie: alegatii si evidente (partea a II-a)

Prof.dr. Vasile ISAN, Universitatea Al. I. Cuza, Iasi

Motto: "The New Economy is built on old virtues: thrift, investment and letting market forces operate"

(L. Summers)

This second part of the study is focused more on the "new economy" approaches in order to get several informed views.

The main finding is that it is on going a big change in production and organizations, but not so new and so big as to need a new paradigm of Economics. If we may speak about the third industrial revolution, then it is a process which has began three or four decades ago with the changing of national output and labor structure in SUA and other developed countries. At the same time, this new industrial revolution is not only ICT development, but a larger concept as Peter Drucker said, based on knowledge as the main production factor and knowledge organizations as economic enterprises.

Keywords: new economy, approaches, production, organization.

A bordari ale "noii economii"

Este, cumva, ironic ca evidentele certe, desi nu decisive, în favoarea "noii economii" sunt oferite tocmai de stiinta economica, afit de contestata de entuziastii revolutiei informati-
onale. Am intitulat perspectivele de analiza economica asupra noilor procese informati-
onale si tehnologice, **a-bordari**, tocmai pentru a sugera ca, nu este vorba de rigoare teoreti-
ca, ci mai curând de o sumara sinteza a con-
tributiei diversilor autori. Probabil, investigarea surselor bibliografice disponibile ar putea sa puna în discutie trei abordari sau perspective ale "noii economii":

- perspectiva macroeconomica;

- perspectiva microeconomica;
- perspectiva economiei politice (analiza componentei sistemului economic).

Perspectiva macroeconomica se refera, în principal, la analiza câtorva performante (indicatori agregati), care reflecta, pe de o parte, rata de crestere economica si pe de alta parte, contributiile factoriale si structurale la cresterea economica. Acestea sunt prezentate atât în evolutie, pentru SUA, cât si comparativ, între SUA si alte tari occidentale. Pe durata ciclurilor economice postbelice, SUA au înregistrat urmatoarele niveluri medii ale performantelor:

Tabelul nr. 5

- % -

Ciclul economic	Rata de crestere economica	Rata W	Rata somajului
1948 – 1960	3,67	2,85	4,1
1960 – 1969	4,37	2,83	3,5
1969 – 1980	3,25	1,95	4,9
1980 – 1990	2,94	1,28	5,2
1990 – 2001	3,11	1,98	4,0
<u>Sub-cicluri</u> 1990 - 1995	2,42	1,47	5,6
1995 - 2001	3,78	2,47	4,0

Sursa: Prelucrat dupa D. Baker, *op.cit.*, p.4

Comparativ cu perioadele anterioare, nivelul productivitatii muncii si al productivitatii totale a factorilor pentru "noua economie" (în special, perioada 1995 - 1999) se prezinta astfel:

Tabelul nr. 6

- % -

Indicatorul	1870-1913	1913-1972	1972-1995	1995-1999
Cresterea orelor de munca	3,73	1,72	2,09	2,71
Cresterea capitalului	4,22	2,76	4,04	5,58
Capital/ora de munca	0,49	1,04	1,95	2,87
W muncii	0,69	1,42	0,66	2,19
W totala a factorilor	0,47	1,08	0,02	1,25

Sursa: Gordon, *op.cit.* p.54.

Cât priveste contributia industriilor IT la rata de crestere a PIB-ului SUA, diverse studii evidentiaza urmatoarea situatie:

Tabelul nr. 7

- % -

Studiul	Perioada anterioara		Perioada curenta	
	Anii de referinta	Contributie anuala	Anii de referinta	Contributie anuala
Jorgenson & Stiroh (2000)	1991 - 1995	0,19	1996 - 1999 1996 - 1998	0,49 0,46
Consilierii macroeconomici ^(*) (1999)	1994 - 1995	0,2 - 0,3	1996 - 1999 1996 - 1998	0,5 - 0,7 0,5 - 0,6
Oliner & Sichel (2000)	1991 - 1995	0,25	1996 - 1999 1996 - 1998	0,63 0,59
Whelan (2000)	1990 - 1995	0,33	1996 - 1998	0,82

(*) Nota: Vezi J. Steven Landefeld si Barbara Fraumeni, *Measuring the New Economy*, Bureau of Economic Analysis, May 5, 2000.

Toate aceste calcule, realizate, ce-i drept, cu instrumentarul macroeconomic traditional, releva mai curând performantele modeste ale "noii economii". Dar, ele au un grad ridicat de imprecizie determinat, pe de o parte, de problemele masurarii productivitatii agregate în perioade diferite de timp, iar pe de alta parte, de omisiunile inerente ale ameliorarilor pe care "noua economie" le-a produs pentru consumatori si piete (Brynjolfsson and Hitt, 2000;

Meijaard, 2001). Multe din mutatiile produse de "noua economie", nu doar în domeniul consumului de bunuri, ci si în sectorul distributiei, vânzarii si logisticii sunt de ordin calitativ. Or, statisticile productivitatii si cresterii economice ofera, inerent, estimari cantitative. De aceea, a face aprecieri doar pe baza calculelor macroeconomice este riscant si incorect (1).

Tabelul nr. 8

- % -

	1990 - 1995	1996 - 1999
--	-------------	-------------

Indicatorul	SUA	Canada	Marea Britanie	Franta	SUA	Canada	Marea Britanie	Franta
Rata de crestere a W	1,5	1,9	2,4	1,7	2,6	1,0	1,8	1,3
Contributia din:								
• ICT	0,5	2,0	0,1	0,0	1,0	0,3	0,3	0,2
• Calitatea muncii	0,4	-	-	0,2	0,3	-	-	0,0
• Cresterea W totale a factorilor	0,5	1,2	1,5	0,3	1,2	1,0	0,9	0,9

Sursa: De Masi, Estevao si Kodres, *op.cit.*, p.7

Contributia ICT la cresterea productivitatii muncii si, implicit, a PIB-ului SUA iese mai pregnant în evidenta prin comparatia cu alte tari dezvoltate. În perioada "noii economii" (1996 - 1999), cel puțin un punct procentual din rata de crestere a productivitatii se datoreaza ICT.

Perspectiva microeconomica. Se refera la posibilele schimbari structurale ale organizatiilor, nu doar economice, la mutatiile în structura productiei si evolutia preturilor relative si la modalitatile de combinare a factorilor de productie. Ea adreseaza, deopotriua alegatii ale hiper-optimistilor si ale scepticilor. Între pretentiile celor dintâi ar putea fi enuntate urmatoarele: în noua economie, toate firmele vor fi companii INTERNET sau nu vor mai exista deloc; mare parte din vechea economie ("dinozaurii industriali") constituie "carne de tun" dimpreuna cu structurile lor manageriale ierarhice si istoria atitudinilor; regulile jocului comparativ s-au schimbat radical, iar unicul avantaj comparativ se bazeaza pe tehnologia informatională, recte, INTERNET; calificarile care conteaza sunt doar în domeniul ICT; pretul produselor si serviciilor scade progresiv pâna ce, mare parte din acestea vor fi oferite gratuit (legea plenitudinii si legea generozitatii); companiile nu mai au nevoie de active fizice, ci doar de active imateriale, intangibile; productivitatea factorilor si a muncii nu conteaza, caci în noua economie, rezolvarea problemelor este un lucru eronat, doar cautarea oportunitatilor este ceea ce importa. Principiilor esentiale

ale managementului, formulate de Peter Drucker, cu peste patru decenii în urma - eficienta si eficienta - "entuziastii" le raspund cu legea ineficientei.

"Problema cu încercarea de a masura productivitatea - scrie K. Kelly - este ca ea masoara doar modul în care oamenii pot face lucruri eronate. Orice activitate care poate fi masurata pentru productivitate, probabil, ar trebui sa fie, eliminata" (2). Uimitor cum, atâtea secole de gândire rafinata din care a rezultat ca **economie egal eficienta**, sunt eludate printr-o asertiune aroganta si incorecta.

Cât priveste alegatiile scepticilor, analiza acestora, exclusiv macroeconomica, nu le permite sa observe mutatiile cu adevarat importante aparute la nivelul organizatiilor si a structurilor productiei. Ei ignora cu nonsalanta: descentralizarea structurilor organizationale (sau federalizarea marilor corporatii); dezinternalizarea activitatilor care nu reprezinta "nuclee competitive" pentru companii, sau «outsourcing»; productia flexibila în serie mare; metoda de gestiune "just in time"; cooperarea prin aliante strategice; reconfigurarea corporatiilor prin fuziuni si achizitii; tranzactiile în timp real; adaptarea locala a produselor si productia la comanda clientilor; comertul electronic si înca multe alte lucruri care releva emergenta "noii economii".

Teoretic, dar si practic (cum o confirma experienta economiilor dezvoltate), nu doar tehnologiile provoaca schimbarile structurale, ci si preferintele consumatorilor.

Pe masura cresterii veniturilor, cererea consumatorilor se îndreapta catre bunuri si servicii superioare si, astfel, se modifica preturile relative.

Creste cererea pentru produse si servicii ITC si se diminueaza relativ cererea pentru produse si servicii ale industriilor traditionale. Ca atare, vor exista mai multe oportunitati de afaceri în sectorul ITC si tot mai multe firme vor investi în aceste tehnologii. Cererea de factori pentru productia ITC va creste, între care, cel mai important este capitalul uman.

Implicit, venitul factorilor specifici creste. Evident ca factorii utilizati în sectorul ITC au caracteristici distinctive fata de cei utilizati în ramurile economice traditionale. Pentru capitalul uman, preponderente sunt calificarile înalte.

Dar elasticitatile cererii si ofertei, succesiunile structurale în productia de bunuri si servicii, legea lui "Engel", dinamica tehnologiilor sau a "rupturilor tehnologice" nu au nimic revolucionar. Iar termenii mai adecvati pentru a desem-

na noile realitati economice: "knowledge industries", "knowledge workers" si "knowledge soci-ety" au fost propusi de Fritz Machlup si Peter Drucker, înca de acum trei decenii (Drucker, 1999).

"Realitatea este si a fost întotdeauna mai mundana si mai specifica sectorial. Tehnologia specifica a Internetului a produs o mutatie majora în avantajul competitiv al unor sectoare. În plus, Internet este un instrument de comunicare relevant pentru afacerile din toate sectoarele".

Finalmente, ICT, mai general, este un instrument capabil sa furnizeze ameliorarea productivitatii în aproape toate afacerile. Dar, în multe afaceri, în multe sectoare contând pentru ponderea economiei, ideea ca Internetul este unica cheie pentru avantajul competitiv este, pur si simplu, un nonsens" (Turner, 2001).

Sinteza câtorva studii ofera urmatoarele evidente microeconomice privind efectele ITC:

Turner (2001)	Meijaard (2001)	Litan si Rivlin (2000)
1. Crearea unei noi categorii de afaceri si transformarea afacerilor existente;	1. <u>Procese organizationale</u> : ICT - inovatie si restructurare organizationala - eficienta si productivitate - crestere economica	1. Tranzactii mai ieftine
2. Impact dramatic asupra domeniilor de comert cu amanuntul;	2. <u>Procesele pietei</u> : ICT - ameliorarea tranzactiilor si mecanismelor de alocare; - eficienta si productivitate; - crestere economica;	2. Management mai eficient
3. Emergenta noilor pietes de tranzactii;	3. Caracteristicile produselor: ICT - oportunitati pentru randamente crescatoare; - produse finale noi si ameliorate;	3. Pietes mai competitive
4. Factor esential pentru avantajul competitiv în sectoare "high-tech" si factor "igienic", atribut necesar pentru paritatea competitiva cu alte companii.	4. <u>Procese socio-culturale</u> : ICT - facilitarea schimbarilor culturale si sociale;	4. Cresterea gamei alegerilor si a convenientei pentru consumatori
	5. <u>Inovatie si învatare</u> : ICT - oportunitati pentru inovatie în înva-	5. Potentarea productivitatii si a performantelor

	tare si management; - proces ameliorant de inovare;	organizatiilor
--	--	----------------

Perspectiva economiei politice

Desi "noua economie" este o realitate ubicua în SUA, Marea Britanie si alte câteva tari occidentale, ea nu coincide cu schimbarile sociale, care au început odata cu preponderenta serviciilor în ocuparea mâinii de lucru si PIB. Considerate de unii drept "dezindustrializarea" tarilor dezvoltate, de altii ca "tertiarizare" sau "serviciere", aceste tendinte, departe de a constitui o reîntoarcere la serviciile traditionale comunitare si comerciale, reflectau amorsarea unor profunde schimbari structurale în productie, organizatii, management si mediul social. Economistii din "Scoala de la Chicago" (Jacob Mincer, Theodore Schultz si Garry Becker) au identificat ca principala tendinta, cresterea importantei capitalului uman pe seama slabirii "dogmei" capitalului fizic. Peter Drucker a gasit termenul mai larg de "societate a cunoasterii", cu pandantele sale: managementul antreprenorial si inovatia tehnologica (Drucker, 1993 si 1990). Iar, Michael Porter, într-o lucrare monumentala, preluând teza schumpeteriana a dinamicii "distrugerii creatoare", a fundamentat ideea dezvoltarii economice orientata de si bazata pe inovatii tehnologice si cunostinte (Porter, 1990).

În buna parte, aceste idei pretioase deschid o perspectiva mai larga de studiu a "noii economii", **cea a economiei politice**. Ea trateaza activitatea economica ca un segment al "corpului social", nu ca un mecanism tehnic. Astazi, perspectiva mentionata se regaseste în teoria sistemelor economice si în lucrarile unor economisti din afara curentului dominant. Ce ingrediente ofera **perspectiva economiei politice** pentru grila de analiza a "noii economii"?

Raspunsul simplu este ca ingredientul esential îl reprezinta modul în care se solutioneaza deciziile economice fundamentale sau problema economica: ce bunuri si servicii sa fie produse - decizia de productie - cum sa fie produse

aceste bunuri - decizia tehnica si cine va primi beneficiul acestei productii - decizia distributivonală (Kennett, 2001):

Modul de a solutiona deciziile enuntate este configurat de sistemul economic, care contine: organizatii economice - întreprinderi, menaje, guvernare, organizatii sindicale; reguli sau institutii - cadrul legal, proceduri, obiceiuri, cultura si traditii, piete si resurse economice - active naturale, active produse si capital uman (Gardner, 1998).

Institutia esentiala este proprietatea privata. Drepturile de proprietate privata constituie fundamentul libertatii economice, al dezvoltarii si civilizatiei. Perspectiva economiei politice surmonteaza rigiditatea analizei macroeconomice si futilitatea viziunii anecdotice a "entuziastilor", sau a ceea ce David Henderson numea cu inspiratie "DIYE". ("do it yourself economics") (Henderson, 2001).. Mai mult, ea depaseste cantonarea îngusta în orizontul scurt de timp. Schimbarile economice profunde se produc în perioade lungi de timp, pentru ca, dincolo de noile tehnologii cu potentialul lor de a influenta comportamentele actorilor economici, ele necesita schimbarea institutiilor informale (valori, credinte, obiceiuri) si a regulilor jocului concurential, obtinute prin cooperarea spontana.

Concluzii

1. "Noua economie" nu este nici atât de extinsa, pe cât pretind entuziastii sai, dar nici inexistenta, cum arata scepticii. Ea este importanta pentru ca, a accelerat schimbarile sociale majore în tarile dezvoltate, mai ales în SUA.
2. Noile tehnologii au o valoare instrumentala si nu absoluta, cum presupun adeptii "determinismului tehnologic". Ele pot întari principiile libertatii si competitia, dar nu schimba paradigma economiei de piata libera (3).
3. Schimbarile sociale din SUA si alte tari cu economie preponderent terciara sau informationala au început cu mai bine de cinci decenii

în urma. Chiar dezvoltarea tehnologiilor informaționale s-a produs evolutiv și nu brusc. Probabil "noua economie" va exercita influențe asupra instituțiilor informale și va forma comportamentele organizațiilor. Cu certitudine, atât cât tehnologiile informaționale facilitează accesul indivizilor și organizațiilor pe piețe și extind domeniul tranzacțiilor private, "noua economie" va consolida libertățile individuale și va intensifica competiția.

"Rolul Internet ca o sursă de avantaj competitiv distinct este limitat la sectoare specifice. Dar ICT este un «driver» extrem de puternic al ameliorărilor potențialului de eficiență în aproape toate procesele de afaceri iar impactul său cheie este, mai presus de toate, de a elibera oamenii din activitățile interactive de a face lucruri nelegate de activitatea lor" (Turner, 2001, p.74).

În măsura în care, acumularea schimbărilor tehnologice amorsează un nou ciclu economic lung, atunci putem vorbi de a treia revoluție industrială sau de revoluția informațională. Progresul tehnologic este cumulativ, iar "noua economie" nu face excepție de la această regulă.

P. Drucker arată într-o lucrare recentă ca: "Dacă există un lucru care poate fi prognozat cu încredere, acela este că viitorul se va manifesta în moduri neașteptate. Să luăm de exemplu, revoluția informațională. Aproape toți sunt siguri de două lucruri: primul, că ea se desfășoară cu o viteză fără precedent; al doilea, că efectele sale vor fi mai radicale decât orice s-a petrecut înainte. Eronat și, iarasi, eronat. Atât în privința vitezei, cât și în cea a impactului, revoluția informației este similară cu cele două precedente din ultimele 200 de ani, prima revoluție industrială, de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea și a doua revoluție industrială, de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Prima revoluție industrială a avut un impact enorm asupra imaginației Vestului, dar nu a produs multe schimbări până la invenția căilor ferate în 1825 și a telegrafului, un deceniu mai târziu. Similar,

invenția computerului, la mijlocul anilor '40, echivalentul în revoluția informației a motorului cu aburi, a stimulat imaginația oamenilor, dar abia patru decenii mai târziu, cu răspândirea Internet, revoluția informației a adus schimbări economice și sociale majore" (Drucker, 2001, p.3).

Note:

1. Vezi, de exemplu, Jason Pontin, care doar pe baza statisticii macroeconomice a afirmat că: "There is no new economy". <http://www.redherring.com/mag/>.

2. K.Kelly, *op.cit.*, 1997, p.12.

3. Vezi în acest sens și Daniel Daianu, *Încotro se îndreaptă țările post comuniste*, Polirom, Iași, 2000, care, în cap. 2 (p.56-57). scrie: "...noile tehnologii nu modifică legile economiei în sensul ieșirii din logica concurenței pentru resurse limitate în raport cu nevoile fără limite (...) Multe dintre raționamentele celor care sunt extaziați de tehnologiile «noii economii» mi se par mai mult decât exagerate. Competiția dintre indivizi și întreprinderi - pentru controlul asupra resurselor, producției și distribuției - rămâne chintesenta jocului economic; este pură fantezie să ne imaginăm posibilitatea ieșirii din această logică și problematica a economiei".

Bibliografie

- Baker D., (2001), *The New Economy Goes Bust; What The Record Shows*, October 29, Center for Economic and Policy Research.
- Bradford De Long J., (1997), *Old Rules for the New Economy*, econ161.berkeley.edu.
- Brynjolfsson E. and Lorin Hitt, (2000). *Beyond Computation: Information Technology, Organizational Transformation and Business Performance*, Journal of Economic Perspectives, Volume 14, November 4, p 24-48.
- Drucker P. (1990), *The New Realities*, Hynemann & Buttlar, London.

- Drucker P., (1993), *Inovatia si sistemul antreprenorial*, Ed. Enciclopedica, Bucuresti.
- Drucker P. (1999), *Beyond the Information Revolution* The Atlantic Monthly October, vol. 284, nr. 4, p. 47-57.
- Drucker P. (2001), *The next Society*, The Economist, Nov. 1st.
- Gardner S., (1998), *Comparative Economic Systems*, Harcourt College Publishing.
- Gordon Robert J., (2000), *Does the "Now Economy" Measure up to the Great Inventions of the Past?*, Journal of Economic Perspectives, vol. 14, nr. 4, p. 49-74,
- Henderson D. (2001), *Anti - Liberalism 2000*, The Institute of Economic Affairs.
- Kennett David, (2001), *A New View of Comparative Economic Systems*, Harcourt College Publishers.
- Litan Robert E. and Alice Rivlin M., (2000)*The Economy and the Internet: what Lies Ahead*, December, www.brookings.org.
- De Masi Paula, Estevaso M., Kodres Laura, (2001) *Who Has a New Economy?*, *Finance & Development*, June, vol. 38, nr. 2, p.1-8.
- Meijaard Joris, (2001), *Making Sense of the New Economy*, Erasmus University Rotterdam.
- Oliner Stephen D. (2000), *The Resurgence of Growth in the Late 1990s: Is Information Theory the Story?* Federal Reserve Board, Washington, May.
- Jorgenson Dale W., and Kevin Stiroh (2000), *Raising the Speed Limit: U.S. Economic Growth in the Information Age*, Brookings Papers on Economic Activity: 1. Brookings Institution.
- Porter Michael, (1990), *Competitive Advantage of Nations*, Macmillan, London.
- Turner Adair, (2001), *Just capital The Liberal Economy*, Macmillan, London.